

Vannfugltelling i Bergen januar 2018

Ole Edvard Torland



© NOF – BirdLife Norway

E-mail: leder@fuglar.no

Rapport til: FKHO, kopi til FMHO, Bergen Kommune, NOF

Publikasjonstype: Digitalt dokument (pdf)

Forsidebilde: Knoppsvane, Ortuvannet © Ole Edvard Torland

Redaktør: Lars Ågren

SAMMENDRAG

NOF avd. Bergen lokallag har siden 2014 gjennomført årlige vannfugltellinger i helgen rundt 10. januar. Resultatene fra tellingene i 2018 bekrefter en vedvarende trend blant de fleste artene som blir talt. En fortsatt høy bestand av stokkand viser at denne arten holder stand, mens resultatene for fiskemåke og hettemåke viser at disse fremdeles har en nedadgående kurve.

I de forskjellige bydelene viser tallene den samme utviklingen, og dette gir igjen et inntrykk av at dataene som blir samlet inn faktisk har rot i virkeligheten, og at det ikke bare er veldig lokale forhold som avgjør hvor mange fugler som overvintre i Bergen kommune. Prosjektet har fremdeles vært drevet i for få år til å kunne trekke noen definitive konklusjoner angående trendene hos de forskjellige artene, men ved å fortsette å gjennomføre disse årlige tellingene vil man etter hvert se et klarer bilde og de store linjene i bestandsstatus og –utvikling hos forskjellige arter som overvintre i Bergen.



Lokaliteter vannfugtelling 2016. Telling 2018 utført i samme områder (Artsobservasjoner)

INNHOOLD

1. Formål	1
1.1 Vannfugltelling i Bergen kommune	1
1.2 Værforhold	1
1.3 Lokalteter	1
1.4 Observatører	1
2. METODE	2
3. RESULTATER	3
3.1 Foreløpige trender (tabell 2)	3
4. DISKUSJON	5
4.1 Sammensetning av arter (tabell 1)	5
5. TAKKSIGELSER	8
6. REFERANSER	9



Toppand hann fra Ortuvannet. Toppand er en art som viser en varierende forekomst i prosjektområdet i perioden, og en lengre tidsserie er nødvendig for å kunne si noe om en generell trend i vinterbestanden. Foto: Lars Ågren.

1. Formål

1.1 Vannfugltelling i Bergen kommune

Denne rapporten har som formål å fremvise trender i utviklingen av antallet overvintrende vannfugler i Bergen kommune på 52 forskjellige lokaliteter/områder. Tellingene av vannfugler begynte systematisk på nytt i 2014, og har siden blitt gjennomført helgen rundt 10. januar hvert år. Dette er således kun det fjerde året i denne tidsserien, og resultatene som kan sees ut fra dette er enda ikke nok til å trekke klare konklusjoner med tanke på bestandsutvikling. Ved å bruke en fremgangsmåte slik vi gjør her så vil det være mulig å trekke ut data for hver enkelt lokalitet, eller hver enkelt bydel, for å se på eventuelle endringer over tid i sammensetning av arter.

1.2 Værforhold

Vestlandet har som regel kun kortere perioder med kaldt vær, der vann blir islagte. I tidsrommet hvor vannfugltellingen har pågått har dette kun vært et utstrakt fenomen i 2016, hvor flere av vannene var helt eller delvis isdekte. I 2018 var også en del vann delvis frosset til, med åpne råker som gjorde tellingen ganske oversiktlig. Bortsett fra dette året er det kun enkelte lokaliteter som har vært berørt av isforhold som en begrensende faktor for fuglene. Dette er naturlige variasjoner i vær, sammen med varierende mengde regn og sol, som kan medføre at fugler blir presset ut av enkelte områder, eller der de blir konsentrert på spesielle områder. Det totale antallet fugler i området vil uansett sannsynligvis ikke bli påvirket av dette, og det vil derfor ikke bli vektlagt i sammendraget av observasjoner.

1.3 Lokaliteter

Dette prosjektet forsøker å dekke alle typer habitat der vannfugler forekommer, dette inkluderer 52 forskjellige lokaliteter/områder i Bergen kommune, der både ferskvann og kystlinjen dekkes i de valgte områdene. Siden fugler har vinger og flytter raskt mellom lokaliteter, så blir det forsøkt å gjennomføre prosjektet på så få dager som mulig. Dette for å unngå i så stor grad som mulig at fugler telles flere ganger på forskjellige lokaliteter.

1.4 Observatører

Tellingene blir gjennomført av medlemmer fra Norsk Ornitologisk Forening, Bergen Lokallag. Det er ønskelig at de samme observatørene benyttes hvert år slik at resultatene blir mest mulig sammenlignbare år for år. Prosjektet gjennomføres dog på frivillig basis, og innimellom så må noen observatører byttes ut. Prosjektledelsen vil da kontakte erfarne fuglefolk i området for å forsøke å få inn en ny kompetent observatør til å gjennomføre tellingen i det gitte området. Hver observatør har sitt eget område med ferskvann og sjø som denne skal observere, og det vil hvert år være rundt 12-15 forskjellige observatører som gjennomfører tellingene.

2. METODE

Denne rapporten er utarbeidet ved at 16 observatører fra NOF avd. Bergen har telt antall fugler på 52 forskjellige lokaliteter i Bergen kommune. Alle observatørene er erfarne hobbyornitologer som gjør dette på fritiden sin, og tidspunktet for tellingen er konsentrert rundt en helg slik at flest mulig har tid til å telle innen et kortest mulig tidsrom. Et kort tidsrom gjør at fuglene har mindre tid til å flytte rundt i det aktuelle området, og antallet dobbeltregistreringer fra flere lokaliteter vil bli minimert.

Tabellene viser registrerte fugler på hver lokalitet, bydel og kommune de årene tellingen har pågått. For enkelte arter prøver vi å vise mulige trender som kan indikere bestandsutviklinger



Stokkender og brunnakker i Ortuvannet. Dette er arter som ser ut til å øke i antall eller holde nivået, og da spesielt i områder med hyppig mating fra turgåere. Foto: Ole E. Torland.

3. RESULTATER

3.1 Foreløpige trender (tabell 2)

Prosjektet har kun fem år med data å bygge på, og dette vil ikke gi reelle svar på hvordan vinterpopulasjonene har utviklet seg. Det de derimot kan brukes til er å se på trender og variasjoner.

Tallene etter årets telling fortsetter den positive trenden som stokkand har vist siden prosjektet startet. Stokkendene er jo en kjent og kjær fugl i parkanlegg rundt i kommunen, og det er i vann hvor det er vanlig med foring av fugler at de største konsentrasjonene av stokkand forekommer. Antallet har sunket med ca 60 fugler fra forrige år, men dette kan skyldes at fugler som ligger gjemt i vegetasjon ikke har blitt telt. Det kan også ha sammenheng med kuldeperioden som ble avsluttet under tellingen, og en del ender kan ha dratt til sjøen for å slippe unna isen på ferskvannene.

De små måkene fortsetter sin negative trend, der fiskemåke har holdt seg på et lavt nivå de tre siste årene. Hettemåke har nesten forsvunnet, og kun ett individ er observert under årets telling. En 30% nedgang i bestanden av fiskemåke, og nesten bortfall av hettemåke i samme periode er tall som er foruroligende.

Fremdeles er det mange arter vi ikke har nok data på til at vi kan si noe om det er en trend som går igjen i dataene. Ærfugl viser store variasjoner i antall mellom de forskjellige årene, og dette kan settes i sammenheng med at ærfuglen har ubegrensede områder på sjøen der den kan finne mat.

Kvinand har sunket i antall i løpet av disse årene prosjektet har pågått, men det at kvinand like gjerne kan tilbringe tiden på sjøen vil det trenges flere års tellinger for å få en sikker trend for denne arten.



Kvinand er en art som det ikke er helt enkelt å finne en trend på i datamaterialet, men utviklingen for denne arten ser ikke positiv ut. Foto: Ole Edvard Torland, Hamretjern.

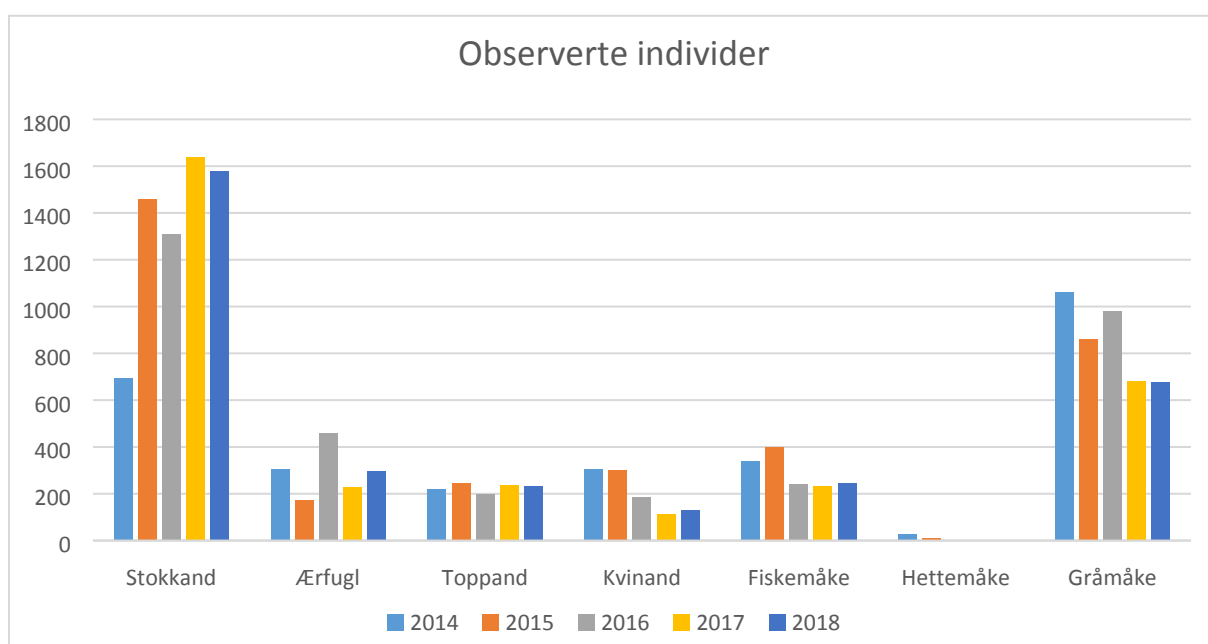
Observerte individer

Art	2014	2015	2016	2017	2018
Stokkand	696	1459	1309	1638	1581
Ærfugl	304	171	459	228	296
Toppand	222	247	199	237	234
Kvinand	304	303	185	115	129
Fiskemåke	339	399	242	233	244
Hettemåke	28	11	1	0	1
Gråmåke	1060	860	981	682	678

Endring

2014	2015	2016	2017	2018
0	110 %	88 %	135 %	127 %
0	-44 %	51 %	-25 %	-3 %
0	11 %	-10 %	7 %	5 %
0	0 %	-39 %	-62 %	-58 %
0	18 %	-29 %	-31 %	-28 %
0	-61 %	-96 %	-100 %	-96 %
0	-19 %	-7 %	-36 %	-36 %

Tabell2: Observerte individer av utvalgte arter, og endring per år i forhold til 2014.



4. DISKUSJON

4.1 Sammensetning av arter (tabell 1)

Prosjektet har til nå registrert 32 arter, samt to hybrider, av fugler som er knyttet til vann (tabell 1). Dette er ender, gjess, svaner, storskarv, dvergdykker, gråhegre, sothøne, sivhøne, vannrikse, enkeltbekkasin, fossekall og vintererle. Dette er alle arter som er avhengige av åpent vann for å overleve og trives igjennom vinteren. Her er det interessant å se på om fåtallige arter viser noen trend over tid, eller om de bare er innom tilfeldigvis.

Laksevåg				
Gravdalsbukten/Nygårdsviken, Lyngbøvannet, Gravdalsvann, Alvøypollen, Kirkebukta				
Art	2014	2015	2017	2017
Stokkand	74	104	163	97
Brunnakke	1	0	0	8
Toppand	12	19	72	7
Ærfugl	295	325	233	193
Kvinand	9	271	147	90
Siland	5	0	8	1
Storskarv	4	3	6	9
Gråhegre	3	4	1	1
Sothøne	5	7	3	1
Hettemåke	6	0	0	0
Fiskemåke	27	4	6	15
Gråmåke	393	298	244	200
Svartbak	1	0	2	1
Grønlandsmåke	0	0	1	0

Fyllingsdalen				
Lynghaugtjern, Ortuvatn, Sælenvatn, Straume bro utsiden				
Art	2014	2015	2016	2017
Knoppsvane	0	0	0	2
Sangsvane	0	0	0	2
Stokkand	182	225	225	278
Krikkand	0	0	1	1
Brunnakke	0	33	10	30
Brunnakke x stokkand	0	0	0	1
Toppand	30	34	3	31
Kvinand	1	0	0	1
Storskarv	3	0	0	3
Gråhegre	1	0	0	0
Sothøne	12	5	9	17
Fiskemåke	134	132	95	95
Gråmåke	30	11	40	82
Enkeltbekkasin	1	0	0	1

Ytrebygda

Fleslandsområdet sjø, Skranevannet, Birkelandsvatn, Håvardstunvannet, Mildevatn, Grimseidpollen, Grimseidvatn, Skeievatn,

Art	2014	2015	2016	2017
Knoppsvane	4	3	0	7
Sangsvane	3	0	2	7
Stokkand	151	164	149	222
Krikkand	3	0	0	0
Toppand	14	16	10	12
Ærfugl	9	0	98	0
Kvinand	13	8	0	1
Siland	9	17	5	1
Storskarv	3	12	3	1
Gråhegre	3	1	1	0
Vannrikse	0	0	1	0
Sothøne	1	0	0	0
Fiskemåke	3	3	8	15
Gråmåke	146	125	143	45
Svartbak	1	3	2	3
Polarmåke?	0	0	0	1
Enkeltbekkasin	0	0	1	0
Fossefall	1	0	0	0

Fana

Stendavatn, Fanahammeren sjø, Klokkarvatn m/Fanaelven, Hamretjern, Kalandsvatn, Apeltunvatn, Nordåsvannet, Skjoldabukten, Nordåsvannet, Hopsbukten, Hopsvatn, Grimenvatn, Sjøilenvatn, Myrdalsvatn, Myravatn, Birkelandsvannet, Dyngelandstjernet, Lille Nesttunvatn, Store Nesttunvatn

Art	2014	2015	2016	2017
Knoppsvane	2	2	0	0
Sangsvane	36	0	108	16
Grågås	0	0	0	1
Kanadagås	0	0	11	16
Stokkand	129	105	161	140
Krikkand	0	1	0	1
Brunnakke	0	0	2	0
Bergand	0	0	0	3
Toppand	53	38	61	55
Kvinand	15	11	5	14
Svartand	0	0	0	2
Laksand	0	2	12	7
Siland	7	5	0	21
Dvergdykker	0	0	1	0

Storskarv	6	5	3	1
Gråhegre	9	2	3	3
Vannrikse	0	1	1	0
Fiskemåke	37	6	0	0
Gråmåke	130	75	35	26
Svartbak	6	1	0	3
Enkeltbekkasin	0	0	1	
Fossefall	2	0	4	0

Årstad

Kristianborgvatn, Solheimsvatn, Tveitevann

Art	2014	2015	2016	2017
Sangsvane	9	0	0	0
Stokkand	186	202	175	225
Krikkand	0	8		0
Brunnakke	0	17	34	19
Toppand	69	91	10	95
Laksand	0	1	0	0
Storskarv	0	0	0	1
Gråhegre	0	2	0	2
Vannrikse	0	0	0	1
Sothøne	22	16	11	15
Sivhøne	0	1	1	1
Fiskemåke	105	181	27	31
Hettemåke	3	0	0	0
Sildemåke	1	0	0	0
Gråmåke	63	45	81	58

Bergenhus

Store Lungegårdsvann, Lille Lungegårdsvann, Nygårdsparken, Solheimsviken

Art	2014	2015	2016	2017
Knoppsvane	0	0	2	0
Stokkand	162	233	145	255
Brunnakke	0	0	0	7
Toppand	6	32	14	37
Ærfugl	0	6	53	33
Storskarv	1	1	2	2
Gråhegre	1	2	0	4
Fiskemåke	28	4	75	71
Hettemåke	18	9	1	0

Gråmåke	271	79	223	95
Svartbak	0	0	1	1

Arna

Søilenvatn, Haukelandsvatn, Arnavågen, Gaupåsvatn, Kalsåsvatn
Storavatn & Litlavatn

Art	2014	2015	2016	2017
Stokkand	45	28	2	65
Laksand	5	6	0	7
Toppand	17	11	0	3
Kvinand	9	11	0	10
Siland	0	0	3	0
Storskarv	2	8	0	7
Gråhegre	2	0	0	2
Fiskemåke	1	0	3	0
Gråmåke	25	66	30	45
Svartbak	7	2	1	0

Åsane

Eidsvågbugta, Jordalsvatn, Daleelva, Flatevad, Liavatn, Haukåsvatn

Art	2014	2015	2016	2017
Sangsvane	0	7	0	0
Toppand	9	6	1	2
Stokkand	84	380	255	402
Ærfugl	0	0	0	1
Siland	0	2	0	2
Storskarv	0	1	0	0
Gråhegre	1	1	0	1
Fiskemåke	0	8	0	0
Gråmåke	50	44	76	58
Svartbak	1	0	1	1

Tabell 1: Sammensetning av arter og antall i de forskjellige bydelene i løpet av prosjektet.

5. TAKKSIGELSER

Prosjektet retter en stor takk til alle deltagende rapportører;

Michael Fredriksen, Jørn Opsal, Terje Hansen, Ragnar Vikøren, Liv S Meyer, Bjarne B L Andersen, Ole Edvard Torland, Ottar Osaland, Lars Ågren, Truls Lerdahl, Arild Breistøl, Frode Falkenberg, Linn Krüger og Kåre Skarsvåg.

6. REFERANSER

Simonsen, H 2016. Vannfugltelling i Bergen januar 2016. 8s.

Torland, O.E. 2017. Vannfugltelling i Bergen januar 2017. 9s.